

Goede planning voorkomt veel narigheid en geeft rust

Foto Henk van Esch

Veel loonwerkers, zoals Van de Marel uit de Lier, draaien de samengebonden tomatenstengels op het hoofdpad op grote rollen zodat deze makkelijk zijn af te voeren.

Er breekt weer een drukke tijd aan, vooral op de bedrijven met glasgroenten. Zodra het einde van de teelt in zicht komt moet een teler weer alles op alles zetten om de kas snel en grondig leeg en schoon te maken. Dat laatste is, in verband met het voorkomen van bepaalde plagen zoals virussen, zelfs bittere noodzaak. Een goede voorbereiding van de teeltwisseling beperkt de stress.

TEKST: TON HENDRIX

BEELD: LOONBEDRIJF VAN ETTEN

Van essentieel belang voor een goed verloop van het uitruimen is een goede planning van de volgorde van de werkzaamheden, van de noodzakelijke hulpmiddelen en de benodigde tijd. Arbeidsregistraties uit het verleden zijn daarbij een prima hulpmiddel. Aan de hand daarvan kan een teler de hoeveelheid arbeid plannen en kan hij doelgericht afspraken maken met de eigen medewerkers en derden, zoals loonwerkers en/of uitzendbureaus.

Als je nog geen arbeidsregistratie hebt, begin daar dan nu mee. Probeer nog voor de aankomende teeltwisseling een redelijke planning op stellen. Praat daarover met een

buurman of collega, die daar wel ervaring mee heeft. Zij zullen je ervan overtuigen hoe belangrijk het registreren is en hoeveel voordeel dat kan opleveren. Registratie geeft niet alleen in tijdwinst, maar ook en vooral rust op het bedrijf. Door die voorbereiding weet je zeker dat alles op tijd aanwezig is en op de juiste

arbeid
plannen

tijdwinst

Goede planning voorkomt veel narigheid en geeft rust op het bedrijf

Het uitruimen van rozen is een lastig karwei omdat de stelen in elkaar haken.

manier wordt uitgevoerd. Zeker bij het huidige prijzenverloop is iedere dag eerder planten of langer doorgaan welkom.

Zelf doen of uitbesteden

Sommige ondernemers zweren erbij om alles zelf te doen. Anderen besteden een gedeelte uit, terwijl weer anderen zoveel mogelijk werk tijdens de teeltwisseling aan een loonwerker overlaten. Iedereen heeft daarvoor zijn eigen motieven. De keuze tussen wel en niet uitbesteden is meestal economisch bepaald.

Ondernemers die alles zelf doen, laten zich vooral leiden door de kosten. Zij willen zo min mogelijk geld uitgeven aan derden. Degenen die zoveel mogelijk uitbesteden denken vooral in termen van opbrengsten. Zij willen zo lang mogelijk doorgaan met de huidige teelt en daarna zo snel mogelijk weer beginnen.

De keuze is sterk bedrijfsafhankelijk. Hoe staat het gewas ervoor en hoe zijn de verwachtingen voor zowel de teelt als de prijs van de producten? Dat zijn zaken die van bedrijf tot bedrijf verschillen. Daarom is het moeilijk aan te geven welke keuze de juiste is.

Gespecialiseerde loonwerkers

In Nederland komen een aantal loonwerkers voor die zich hebben toegelegd op het opruimen van glastuinbouwgewassen. Een van deze bedrijven is loonbedrijf J. van Etten B.V. uit Berkel en Rodenrijs, met een nevenvestiging in IJsselmuideren.

Omdat het opruimen zich concentreert in het najaar verricht men gedurende de rest van het jaar andere werkzaamheden. Bij Van Etten is dat vooral grondwerk voor nieuwbouw op tuinbouwbedrijven. Het bedrijf heeft circa 80 medewerkers waarvan een groot gedeelte zich in het najaar/de winter bezig houdt met het opruimen van tuinbouwgewassen. Zij hebben machines voor het opruimen van alle gewassen. Enkele machines hebben zij zelf ontwikkeld en door Oosterlaan uit Bleiswijk laten bouwen.

Nadat de tuinder zijn gewassen heeft afgesneden en in het pad heeft gelegd, verzorgen zij de rest van het opruimen tot de kas volledig leeg is. Zij hebben aangepaste apparatuur voor het uitdraaien, oprollen, versnipperen en uitrijden van alle mogelijke tuinbouwgewassen, zoals aardbeien, gerbera, komkommer, meloenen, paprika, rozen en tomaten. Behalve het verwijderen van het gewas, verzorgen zij ook het oprollen en afvoeren uit de kas van folie, potten, slangen en steenwol.

In het najaar, wanneer de meeste groentegewassen worden geruimd, staat bij deze loonwerker de telefoon roodgloeiend. Iedere teler wil graag hulp op het moment dat hem het beste uitkomt. Het is dan echt een heksenketel op het bedrijf. Bas van Etten: "Om iedereen van dienst te kunnen zijn, hebben wij een aantal speciale machines laten ontwikkelen, waardoor wij op alle bedrijven uit de voeten kunnen. Wij hebben machines en

doeken in alle breedtes en lengtes, waardoor wij altijd de juiste maat kunnen leveren. Wij hebben ongeveer 10.000 doeken in zes verschillende lengtematen, van 50 tot 125 meter. Iedere lengte heeft zijn eigen kleur rol, waardoor wij 'ongezien' de juiste maat doeken kunnen leveren. Alleen door het leveren van kwalitatief goed werk op het gewenste moment, zijn wij ervan verzekerd dat onze klanten tevreden zijn. Dan zullen ze ook volgend jaar weer een beroep op ons doen."

— juiste maat doeken

Zelf komkommers afvoeren

Een heel aparte manier van opruimen bij komkommers komen we tegen op het bedrijf 'De Springplank' van de gebroeders Vollering in Bleiswijk. Zij telen komkommers aan een semi-hoge, hijsbare gewasdraad, waardoor de hoofdstengel tot 4 m kan doorgroeien (zie de reportage in het april-nummer 2004).

— hijsbare gewasdraad

Als Vollering gaat ruimen, dan rollen de medewerkers eerst doeken tussen de buisrail uit. Daarna laten zij de gewasdraad zakken naar 1.80 m. Ze snijden vervolgens de planten los en laten deze op de doeken vallen. Vervolgens lopen de medewerkers over de planten naar achteren, om alle rommel die naast het doek ligt (zoals vruchtjes en onkruid) op het doek te gooien. Met een zelf aangeschafte oproller rolt Vollering de doeken op waardoor de planten en het afval op het hoofdpad terecht komen. Met een heftruck rijden ze dit materiaal naar buiten en gooien het op het erf. Daarvandaan wordt het door SITA opgehaald en afgevoerd naar het composteringsbedrijf in Hoek van Holland.

Harry Vollering: "Wij hebben destijds zelf doeken en een oproller aangeschaft omdat wij vanwege het virusgevaar geen loonwerker op ons bedrijf willen. Door onze manier van telen met tussenplanten staat er ook tijdens het opruimen van het oude gewas altijd een nieuwe aanplant. Omdat virusoverbrenging niet is te voorkomen, hoe goed je het materiaal ook ontsmet, willen wij geen externe hulpmiddelen en mensen op ons bedrijf. Daarvoor is onze teelt ons te kostbaar".

— virusgevaar

Weinig hergebruik steenwol

Bij tomaten komen ook verschillende werkmethoden voor. Ook daarbij speelt een rol of een teler gebruik maakt van de diensten van een loonwerker of juist

— loonwerker

— bedrijfsafhankelijk

niet.

Op de meeste bedrijven laten de medewerkers de planten tussen de buisrail vallen. Daarna weeft de loonwerker er met een wikkelmachine een touw omheen. Hij rolt de aldus gefabriceerde strengen op het hoofdpad op en voert de rollen met een heftruck of een shovel af. Als de planten op het erf liggen, moeten ze - vanwege fyto-sanitaire afspraken - binnen 24 uur naar het composteringsbedrijf zijn afgevoerd.

compostering
bedrijf

Nadat de planten zijn opgeruimd hangen de medewerkers de druppelslangen op. Vervolgens rapen ze de matten op en brengen deze naar buiten om ze ook af te voeren. Bij alle glasgroentebedrijven wordt ongeveer 85% van de matten jaarlijks vervangen. Slechts een beperkt aantal bedrijven hergebruikt het substraat.

Een hergebruiker is Koos van de Burg uit Berkel en Rodenrijs. Hij teelt op 35.000 m² pruimtomaten aan een hoge draad. Bij de teeltwisseling knippen zijn mensen de stammen beneden op de pot en de touwtjes net onder de haak door, waarbij de planten op de steunen vallen. Daarna leggen ze de stammen tussen de buisrail. Loonbedrijf Van Etten wikkelt de planten, rolt ze op en brengt ze naar buiten.

Nadat de haken zijn verzameld, die Van de Burg als oud ijzer afvoert, snijden ze de potten op de Libra-bakken los en voeren deze af. Daarna stapelen de medewerkers de matten en de Libra-bakken op pallets op buisrailonderstellen en brengen deze naar een speciaal daarvoor ingerichte ruimte. Daar stoomt deze teler de matten zelf met behulp van een huurketel. Om met een heftruck in en uit deze kappen te kunnen rijden heeft Van de Burg multiplex rijplaten neergelegd.

oud ijzer

Al met al is de teler vier weken bezig met opruimen en weer aanleggen. Daarbij wordt zoals hij zelf zegt "op en top netjes gewerkt."

op en top
netjes

Paprika versnipperen

De meeste paprikabedrijven schakelen een loonwerker in bij het opruimen van het gewas. De meeste telers rollen eerst doeken tussen de buisrail uit, waarop ze de planten laat vallen. De loonwerker rolt daarna deze doeken op, waarbij hij het gewas tegelijkertijd versnipperd.

Bedrijven die op hangende goten telen zoals de broers Vreugdenhil uit Maasdijk genieten bij de teeltwisseling extra voordelen ten opzichte van de telers die de

Medewerkers van loonbedrijf Van Etten slepen met behulp van doeken een afgedragen komkommersgewas naar het hoofdpad om het te versnipperen.

matten op de grond hebben liggen. Omdat bij Vreugdenhil de druppelslangen aan de goten zijn bevestigd, hoeven ze deze niet op te rapen en op te hangen. Het oprapen van de steenwolmatten, die op de goten liggen, is veel lichter dan bij op de grond liggende matten.

Ronald Vreugdenhil: "Je hoeft de soms zware matten maar van de teeltgoot te laten vallen in plaats van op te rapen. Ook de vloer schoonmaken is een eitje. Bovendien is nieuwe steenwolmatten leggen gemakkelijker omdat je niet hoeft te bukken. Druppelslangen blijven liggen waardoor vastkoppelen niet nodig is, waardoor de kans op lekkage vermindert. Ook het zetten van de stekers, het planten en de matten draineren gaat gemakkelijker door een betere werkhouding".

Uitruimen rozen hele klus

Hoewel rozen slechts één keer per 4 à 5 jaar worden opgeruimd is de teeltwisseling een hele klus. Vooral omdat de stelen in elkaar haken is het een lastig karwei. Daarnaast is het aantal planten per m² veel hoger dan bij groenten waardoor een onontwarbare kluwen van in elkaar haken de planten is ontstaan.

Er zijn maar weinig telers die gebruik maken van een loonwerker omdat dit vrij duur is en omdat de telers de rozen meestal in fasen ruimen. Daardoor hoeven ze per keer slechts een beperkte oppervlakte te verwijderen. Meestal dragen de medewerkers de matten, met daarop de plan-

ten, naar het hoofdpad en gooien ze daar neer. Het naar buiten rijden gebeurt met een heftruck. De afgevoerde planten komen op een hoop op het erf terecht, waarna de teler ze zo snel mogelijk zal laten afvoeren. Het scheiden van de steenwol en de planten gebeurt meestal niet omdat dat veel tijd kost.

laten
afvoeren

Als een teler de planten en de steenwol toch gescheiden af wil voeren dan schakelt hij een loonwerker zoals Van Etten in. Dergelijke loonwerkers hebben een speciale machine om de planten en de steenwol al in de kas te scheiden. Een zaagmachine zaagt de planten net boven de steenwolmatten af waarna de medewerkers de planten op doeken tussen de buisrail gooien. Een versnipperaar, die de loonwerkers ook bij de groenten gebruiken, rolt de doeken op en versnipperd het gewas. Daarna voeren ze het materiaal naar het erf af. Daarna rollen de medewerkers de doeken weer in de kap uit om de steenwol matten naar het hoofdpad af te kunnen voeren.

zaagmachine

SAMENVATTING

De meeste telers willen de tijd tussen de oude en de nieuwe teelt zo kort mogelijk houden. Om het opruimen in goede banen te leiden is een planning vooraf noodzakelijk. Maak ook tijdig afspraken met het personeel en de loonwerker zodat je als ondernemer niet voor verrassingen komt te staan en je zeker weet dat alles op tijd aanwezig is. De keuze tussen zelf doen uitruimen of uitbesteden varieert per bedrijf.